

Uusi uralilais-altailainen aikakauskirja

Ural-Altäische Jahrbücher. Otto Harrasowitz, Wiesbaden.

Niinkuin lyhyistä sanomalehti uutisistä huomattiin, perustettiin viime vuonna, 31. heinäkuuta, XII Saksan orientalistikongressin yhteydessä Bonnissa kansainvälinen uralilais-altailainen seura, »Societas uralo-altaica», edistämään uralilaisten ja altailaisten kielten tutkimusta. Seura aloitti toimintansa Göttingenissä, ja sen perustamisen sieluna on ollut meilläkin

hyvin tunnettu göttingeniläinen suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen professori Julius v. Farkas, alunperin unkarilainen. Viimeksi ilmestyneestä seuran aikakauskirjassa olevasta luettelosta käy selville, että seura todella on kansainvälinen, varsinaisia jäseniä on 73 oppinutta eri puolilta maapalloa. Mainittakoon, että seuran perustamistilaisuudessa valittiin

kuuden kunniajäsenen joukossa yksi suomalainen, prof. Yrjö Toivonen.

Jo ennen seuran perustamista alkoi ilmestyä sen tieteellinen äänenkannattaja »Ural-altaische Jahrbücher». Se on oikeastaan jatkona aikaisemalle Berliinissä ilmestyneelle »Ungarische Jahrbücherille», joten UAJ:n ensimmäinen vuosikerta 1952 ilmoittaa kansilehdellään olevansa Band XXIV. Päätoimittajana on kuten edeltäjänkin loppukaudella prof. v. Farkas. Avustajiksi on ilmoittautunut ensi niteessä 82 tiedemiestä, niistä Suomesta kokonaista 16.

Nimenmuutos on sikäli onnistunut, että nimitys »Ungarische Jahrbücher» oli todellakin liian ahdasalainen. Siihen aikaan, kun päätoimittajana oli Berliinin yliopiston unkarilaisen laitoksen johtaja, prof. W. Bang-Kaup, joka itse oli turkologi, myös julkaisun sisältö sen mukaisesti kosketti paljon muutakin kuin unkarin kieltä ja unkarilaista kulttuuria.

On tervehdittävä ilolla uuden aikauskirjan alkamista. Meillä Suomessa on jo pitkän aikaa ollut tämän alan painotuotteita, varsinkin Suomalais-ugrilaisen Seuran toimitamina, mutta muualla sivistyneessä maailmassa on kovasti vähän vastaavia aikakautisia julkaisuja. Veljesmaassamme Unkarissa on tosin viime aikoina alettu toimittaa entisten »Kéleti Szemlen» ja »Körösi Csoma Archivumin» jatkoksi sarjoja »Acta linguistica» ja »Acta orientalia». Mutta länsimaissa on toistaiseksi ainoa altaistiikka ja suomalais-ugrilaisista kielitiedettä edustava sarja juuri »Ural-altaische Jahrbücher».

Mielelläni tahtoisin Virittäjän lukijoille yksityiskohtaisesti selostaa tätä uutta aikauskirjaa, jota jo yksi vuosikerta on ilmestynyt, mutta tilanpuutteen vuoksi minun on tyydyttävä esittelemään sitä vain pääpiirteittäin.

Kirjan sisältö on pääasiassa saksankielistä, mutta jotkut tutkijat käyttävät myös ranskaa ja englantia.

Aluksi v. Farkas tekee selkoa göttingeniläisestä oppineesta August Ludwig Schlözeristä, joka antoi merkittävän panoksen suomalais-ugrilaisen kielitieteen kehitykselle 1700-luvun loppupuolella. Aikaisemmin tekijä on antanut samasta aiheesta tietoja suomalaisellekin yleisölle Helsingin yliopistossa pitämässään esitelmässä, joka on julkaistu Virittäjässä v. 1952, s. 153—. Ims. kieliä koskee toht. F. Oinaan (Bloomington) tutkimus verbaalitaivutuksen supistumamuodoista (*mēn* > *mēn*). Prof. A. Saaresten (Upsala) kirjoitus *Kalev*-sanasta on lyhennys Virittäjän vuosikerrassa 1950 ilmestyneestä. Prof. J. Kalimalta on ehtinyt arviointi suom. *ies*-sanana etymologiasta. Dos. P. Pritsak (Hampuri) kirjoittaa laajalti altailaisten kansojen heimonnimistä ja titteleistä. Prof. Annemarie v. Gabain (Hampuri) selostaa turkkilaista vokaalisointua, prof. K. Menges (New York) eräitä tunguusin kieliopin kysymyksiä jne.

Toisessa niteessä (3—4) on aluksi prof. Collinderin (Upsala) artikkeli uralilais-altalaisesta kielisukulaisuudesta muoto-opin kannalta katsottuna. Siinä on myös lyhyt äänneoppiinen vastaavaisuusluettelo pääasiassa niiden sanayhdistelmien nojalla, joita mm. allekirjoittanut aikoinaan on tehnyt. Omat mielipiteeni toivon voivani myöhemmin esittää. C:in kirjoitus perustuu hänen esitelmäänsä Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa. Toht. V. Tauli kirjoittaa uralilaisesta sijajärjestelmästä. Y. H. Toivosen kirjoitus koskettelee ims. kielen oletettua äännevuorosta *h* < **j*, jonka hän hylkää. J. v. Farkas tekee huomioita unkarin muoto-opin alalta, toht. G. Stipa mokšamordvan ja ve-

näjän välisistä äänteellisistä suhteista, prof. N. Poppe (Seattle) altaistaisten kielten monikontunnuksista, prof. A. Bombaci (Napoli) turkin kielen äännehistorian alalta jne.

Aikakauskirja sisältää vielä pienempiä tutkimuksia, arvosteluja ja tiedonantoja sekä, mikä bibliografian kannalta on hyvin tärkeää, luetteloja viime vuosina (1945—52) ilmestyneistä julkaisun alaan kuuluvista teoksista ja kirjoitelmista.

Göttingenillä on jo aikaisemmin ollut kunniakas sija saksalaisen suomalais-ugrilaisen tutkimuksen alalla, ja aikakauskirjan sisältö on meikäläisillekin uralisteille ja altaisteille mitä kiintoisinta luettavaa.

»Ural-Altäische Jahrbücher» ilmestyy Otto Harrassowitzin kustantamana Wiesbadenissa.

MARTTI RÄSÄNEN